

VILNIAUS APYGARDOS TEISMAS

Valstybės biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 40/1, LT-01501 Vilnius, tel. (8 5) 268 8003, faks. (8 5) 262 5645,
el.p. vilniaus.apygardos@teismas.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 9331297.
Atsisk. sąskaita LT427044060000276859 AB SEB Vilniaus bankas, kodas 70440

Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas
Laisvės pr. 79A, Vilnius

2012-02-29 Nr. 1S-120-172/2012

Lietuvos Respublikos Generalinės prokuratūros
Prokurorui Rimvydui Valentukevičiui
Rinktinės g. 5A, Vilnius

✓ VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“
Direktorei Malgožatai Runevič-Vardyn
Birutės g. 31, Vilnius

DĖL SKUNDO GRAŽINIMO

Išnagrinėjus pareiškėjos VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorės Malgožatos Runevič-Vardyn skundą dėl Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 2012-01-16 nutarties, grąžiname Jums skundo medžiagą Nr. ITS3-15-908/2012, atsisakymo pradėti ikiteisminį tyrimą medžiagą Nr. 82-2011, bei siunčiame Vilniaus apygardos teismo 2012-02-27 nutarties nuorašą.

- PRIDEDAMA.
1. Skundo medžiaga Nr. ITS3-15-908/2012
(tik pirmam adresatui)
 2. Medžiaga atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą Nr. 82-2011.
(tik antram adresatui)
 3. Vilniaus apygardos teismo nutarties nuorašas. 1 egz. 5 l.

Teisėjas

Pavelas Frolovas

Vyresnioji specialistė
i.slaiciunaite@vat.lt, tel. (8-5) 268 8068

Irma Šlaičiūnaitė

VILNIAUS APYGARDOS TEISMAS

NUTARTIS

2012 m. vasario 27 d.

Vilnius

Vilniaus apygardos teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas Pavelas Frolovas,
sekretoriaujant V. Budžienei,

teismo posėdyje išnagrinėjęs pareiškėjos VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorės **Malgožatos Runevič-Vardyn** skundą dėl Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 2012-01-16 nutarties, kuria atmestas pareiškėjos skundas dėl Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro 2011-12-28 nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, panaikinimo,

n u s t a t ė :

2011-09-22 Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje buvo gautas 2011-09-16 pareiškėjo VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ prašymas, kuriuo buvo prašoma pradėti ikiteisminį tyrimą pagal Lietuvos Respublikos BK 170 str. 2 d. dėl tautinės nesantaikos kurstymo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus pasirašytame to paties turinio laiške, siųstame nelietuviškų mokyklų mokinių tėvams. Tą pačią dieną Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje buvo gautas ir VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ 2011-09-16 prašymas pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str. dėl ministro neteisėtų veiksmų, atskleidžiant ir panaudojant informaciją apie privatų asmens gyvenimą, nelietuviškų mokyklų moksleivių tėvams išsiunčiant jo pasirašytą to paties turinio laišką, kuriame aiškinami nauji Švietimo įstatymo pakeitimai, jų įgyvendinimo tvarka ir laukiami teigiami pokyčiai.

Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros Baudžiamojo persekiojimo departamento prokuroras R.Valentukevičius 2011-10-07 priėmė nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str., o 2011-10-10 priėmė nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 170 str. 2 d.

Nesutikdama su prokuroro priimtais nutarimais, pareiškėja VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorė M. Runevič-Vardyn pateikė skundą Vilniaus miesto 1 apylinkės teismui. Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėja 2011-11-22 nutartimi pareiškėjos skundą tenkino iš dalies, panaikino prokuroro 2011-10-07 nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, o pareiškėjos skundą dėl 2011-10-10 prokuroro nutarimo atmetė.

Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras, pakartotinai išnagrinėjęs pareiškėjos prašymą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 straipsni 1 dalį, 2011-11-28 priėmė nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl nusikalstamos veikos, numatytos BK 168 str. 1 d., motyvuodamas tuo, kad nebuvo gautas nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas ir nėra pagrindo pradėti procesą prokuroro reikalavimu. Minėtame nutarime prokuroras pareiškėjai

taip pat išaiškino, jog dėl galimai padarytos BK 168 str. 1 d. numatytos nusikalstamos veikos, nukentėjusysis ar jo teisėtas atstovas gali kreiptis tiesiogiai į teismą privataus kaltinimo tvarka.

Nesutikdama su 2011-11-28 prokuroro nutarimu, pareiškėja jį apskundė Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo. Šio teismo 2012-01-16 nutartimi pareiškėjos skundas buvo atmestas, teismui konstatavus, kad prokuroro nutarimas teisėtas ir pagrįstas.

Skundu Vilniaus apygardos teismui pareiškėja VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorė Malgožatos Runevič-Vardyn prašo panaikinti Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 2012-01-26 nutartį ir Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro 2011-11-28 nutarimą bei įpareigoti Generalinę prokuratūrą pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str. Pareiškėjos teigimu, Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus šių metų rugpjūtį išsiųsti laišakai buvo adresuoti konkrečioms žmonių grupėms, atskiriamoms pagal tautybės ir kalbos požymį. Manytina, jog tokiu būdu buvo pažeistas 1995 m. spalio 24 d. Europos parlamento ir tarybos direktyvos 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo 8 straipsnis, kuris teigia, kad valstybės narės uždraudžia tvarkyti asmens duomenis, kurie atskleidžia rasinę ar etninę kilmę, politines, religines ar filosofines pažiūras, priklausymą profesinėms sąjungoms, taip pat tvarkyti duomenis apie asmens sveikatą ar intymų gyvenimą. Šiuo atveju, buvo neteisėtai panaudoti ypatingi asmens duomenys, t.y. duomenys, atspindintys jų tautinę priklausomybę. Taip pat, pareiškėjos nuomone, ministras pažeidė Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 12 str., Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 17 str., Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 8 str., Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 7 ir 8 str. saugančius asmens privatų gyvenimą bei informaciją apie jį.

Pareiškėjos nuomone, konkrečiu atveju Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijoje buvo atliktas tikslinis monitoringas, siekiant surinkti konkrečių žmonių grupių duomenis, išskiriant juos pagal tautybės ir kalbos požymius, t.y. buvo siekta išsiaiškinti kokia yra konkretaus vaiko tautybė bei jo gimtoji kalba. 2011 metų rugpjūčio mėnesį Švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius išsiuntė to paties turinio apie 26 000 laiškų trimis skirtingomis kalbomis visiems tėvams, kurių vaikai mokosi nelietuviškose mokyklose, siekiant išaiškinti naujus Švietimo įstatymo pakeitimus, jų įgyvendinimo tvarką ir laukiamus teigiamus pokyčius. Taigi Švietimo ir mokslo ministras Gintaras Steponavičius, neteisėtai surinkęs duomenis apie konkrečios žmonių grupės tautybę ir kalbą, išsiuntė apie 26 000 to paties turinio laiškų, išverstus trimis skirtingomis kalbomis, adresuotus nelietuviškas mokyklas lankantiems nepilnamečiams asmenims ir tokiu būdu padarė BK 168 str. numatytą veiką.

Pareiškėja pažymi, kad 2011-11-28 nutarime prokuroras pakartotinai teigė, kad laiške yra nenurodytas konkretus asmuo, jo tapatybę patvirtinantys duomenys, adresas, taip pat kiti ypatingi asmens duomenys. Pastebėtina, kad prokuroras tokius pačius teiginius dėstė ir priimdamas 2011-10-07 nutarimą atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, kuris Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 2011-11-22 nutartimi buvo pripažintas neteisėtu ir nepagrįstu. Tačiau Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas 2012-01-16 nutartyje dėl tokių nepagrįstų prokuroro teiginių nieko nepasisako, tokiu būdu juos patvirtindamas.

VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ 2011-11-02 skunde išaiškino, kad norint, jog laiškas pasiektų adresatą yra privaloma nurodyti asmens vardą, pavardę bei tikslų adresą, taigi asmens duomenų atskleidimo faktą patvirtina būtent voka, kuriame buvo Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus laiškas parašytas atitinkamai baltarusių, rusų ar lenkų kalbomis ir adresuotas konkrečios tautybės nepilnamečiams asmenims. Tačiau prokuroras, žinodamas šias aplinkybes, nepateikė jokio motyvuoto jų vertinimo. Tuo tarpu, aukščiau nurodyta patvirtina, jog siekiant išversti ir išsiųsti laiškus skirtus tam tikros tautybės asmenims, kalbantiems konkrečia kalba, buvo būtina sudaryti atitinkamą duomenų bazę pagal asmenų tautybę ir kalbą, kas šioje situacijoje yra laikytina, kaip neteisėtas ypatingų duomenų rinkimas apie privatų nepilnamečių asmenų gyvenimą, siekiant nustatyti kokios jis tautybės ir kokia jo gimtoji kalba.

Taip pat, skunde teigiama, kad prokuroras ir teismas nepagrįstai nurodė, kad nėra nei vienos BPK 409 str. 1 d. nurodytos sąlygos, todėl prokuroras neturi įgaliojimų pradėti baudžiamąjį procesą dėl BK 168 str. numatytos veikos. Pareiškėjos nuomone, konkrečiu atveju susidaro tokia situacija, kai tiek teismas, tiek ir prokuroras pateikia tokias tendencingas baudžiamojo proceso kodekso normų interpretacijas, dėl kurių akivaizdžiai yra užkertamas kelias atlikti ikiteisminį tyrimą ir kartu atskirus proceso veiksmus, siekiant nustatyti nusikalstamos veikos padarymo aplinkybes. Akivaizdu, jog tokiu būdu yra nepaisoma iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių asmens, visuomenės apsaugos nuo nusikalstamų kėsinių, asmens teisės į tinkamą teisinį procesą imperatyvų. Akivaizdu, jog patys nukentėję asmenys objektyviai negalėtų gauti reikalingos informacijos iš Švietimo ir mokslo ministerijos, surinkti būtinus įrodymus, neturėtų teisės atlikti reikalingus proceso veiksmus, nesugebėtų nustatyti su galimai padaryta nusikalstama veika susijusių asmenų ir panašiai, dėl ko negalėtų tinkamai apginti savo pažeistų teisių ir teisėtų interesų. Dėl to, ir dėl didelio nukentėjusiųjų skaičiaus, pareiškėjos nuomone, jų interesus turėtų atstovauti prokuroras.

Be to, pareiškėjos teigimu, Lietuvos Aukščiausiasis teismas savo praktikoje yra suformulavęs kriterijus, kuomet baudžiamasis procesas turi būti pradedamas bendra tvarka, o ne privataus kaltinimo. Šie kriterijai nurodyti 2010-05-25 nutartyje Nr. 2K-306/2010 ir nagrinėjamuoju atveju jie egzistuoja.

Pareiškėja taip pat nurodo, kad Europos Parlamentui ir Europos Komisijai jau 2011-09-23 buvo pateikta peticija, pasirašyta 816 nukentėjusiųjų asmenų, kuria prašoma pradėti tyrimą prieš Lietuvą ir prašoma kreiptis į Europos Teisingumo Teismą būtent dėl Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro Gintaro Steponavičiaus 2011 metų rugpjūčio mėnesį išsiųstų minėtų 26 000 laiškų, adresuotų nelietuviškas mokyklas lankantiems nepilnamečiams asmenims.

Pareiškėjos nuomone, nurodyti ministro G. Steponavičiaus veiksmai sukėlė atgarsį visuomenėje, todėl jie neabejotinai įgavo visuomeninę reikšmę.

Skunde pareiškėja atkreipia dėmesį į tai, kad tiek Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas 2012-01-16 nutartyje, tiek ir prokuroras R. Valentukevičius 2011-11-28 nutarime tiesiog pažymi, jog VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ nurodytos faktinės aplinkybės ir argumentai nėra pakankami vertinimui, kad tokios galimai padarytos nusikalstamos veikos turi visuomeninę reikšmę, tačiau nei teismas, nei prokuroras motyvuotai nepaneigia visų pareiškėjo nurodytų kriterijų, nenurodo kodėl jie nelaikytini pakankamais siekiant pagrįsti galimai padarytos veikos visuomeninę reikšmę, taip pat nenurodo ir konkrečių kriterijų kurie sudarytų pagrindą atitinkamą veiką pripažinti turinčia visuomeninę reikšmę.

Pareiškėjos VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorės Malgožatos Runevič-Vardyn skundas netenkinamas.

Išnagrinėjęs pareiškėjos skundą bei ištyręs su skundu susijusią bylos medžiagą, apygardos teismas konstatuoja, jog Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas 2012-01-16 nutartimi pagrįstai netenkino pareiškėjos skundo dėl Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro 2011-11-28 nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą panaikinimo.

Lietuvos Respublikos BPK 168 str. 1 d. nurodyta, jog prokuroras ar ikiteisminio tyrimo pareigūnas, gavęs skundą, pareiškimą ar pranešimą, o reikiamais atvejais – ir jų patikslinimą, gali atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą tik tuo atveju, kai nurodyti faktai apie padarytą nusikalstamą veiką yra akivaizdžiai neteisingi ar yra aiškos BPK 3 str. 1 d. nurodytos aplinkybės. Pradėti ikiteisminį tyrimą atsisakoma ir tuo atveju, kai skunde, pareiškime ar pranešime nurodoma veika, dėl kurios byla gali būti nagrinėjama privataus kaltinimo tvarka ir nėra pagrindo manyti, kad veika turi visuomeninę reikšmę ar ją padaryta žala asmeniui, kuris dėl svarbių priežasčių negali ginti teisėtų savo interesų, arba nėra žinomas veikos padarymu įtariamas asmuo (BPK 409 str. 1 d., 3 d.).

Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro 2011-11-28 nutarimu buvo atsisakyta pradėti ikiteisminį tyrimą pagal pareiškėjos VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“

direktorės Malgožatos Runevič-Vardyn skundą nustačius, kad nėra gautas nukentėjusiojo skundas ar jo teisėto atstovo pareiškimas bei nėra pagrindo pradėti procesą prokuroro reikalavimu. Prokuroras nutarime taip pat nurodė, kad nėra pagrindo konstatuoti, kad pareiškėjos skunde nurodyta galimai padaryta nusikalstama veika, dėl kurios prašoma pradėti ikiteisminį tyrimą pagal BK 168 str. 1 d. Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro G. Steponavičiaus atžvilgiu, yra visuomeninės reikšmės ar asmenys, kuriems galimai padaryta žala, dėl svarbių priežasčių negali ginti savo teisėtų interesų.

Susipažinęs su pateikta bylos medžiaga, teismas konstatuoja, jog Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras bei Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo ikiteisminio tyrimo teisėja, išsamiai išnagrinėjo pareiškėjos skundą, ištyrė su skundu susijusią medžiagą ir padarė tinkamą išvadą, kad prokuroras nėra įgaliotas pradėti ikiteisminį tyrimą pagal pareiškėjos skundą.

Pažymėtina, jog konstitucinis prokuroro statusas įpareigoja prokurorą imtis visų galimų priemonių, siekiant, kad būtų apgintos asmens, visuomenės ir valstybės teisės bei teisėti interesai. Iš to kyla ir prokuroro pareiga nuspręsti, ar galimai padaryta nusikalstama veika, priskiriama privataus kaltinimo bylų kategorijai, dėl kurios į prokurorą dėl ikiteisminio tyrimo pradžios kreipiasi pareiškėjas, turi visuomeninę reikšmę ir ar asmenys, kuriems buvo padaryta žala, negali tinkamai apginti savo teisėtų interesų. Apie galimai padarytos nusikalstamos veikos visuomeninę reikšmę turi būti sprendžiama ne tik pagal galimai padarytos nusikalstamos veikos požymius, bet ir pagal jos padarymo aplinkybes. Be to, kiekvienu atveju svarbu įvertinti, kokie padariniai visuomenei, valstybei ir teisinei sistemai galėtų atsirasti, jeigu dėl šios veikos ir dėl kitų analogiškų veikų baudžiamasis procesas nebūtų pradėtas. Susipažinęs su bylos medžiaga bei prokuroro 2011-11-28 nutarimu, apygardos teismas konstatuoja, kad prokuroras nutarime pateikė išsamius ir pagrįstus argumentus, kuriais remiantis padarė išvadą, jog nėra pagrindo konstatuoti, kad pareiškėjos skunde nurodytos aplinkybės turi visuomeninę reikšmę. Priešingai nei teigiama pareiškėjos skunde, prokuroras nurodė, kodėl pareiškėjos nurodytos aplinkybės nelaikytinos turinčios visuomeninės reikšmės ir kokių atveju padaryta veika galėtų būti pripažinta turinti visuomeninės reikšmę. Taip pat prokuroras išsamiai motyvavo, kodėl nėra pagrindo teigti, kad asmenys, kuriems galimai buvo padaryta žala, dėl svarbių priežasčių negali ginti savo teisėtų interesų. Vertinant pareiškėjos skundo teiginius, jog patys nukentėję asmenys objektyviai negalėtų gauti reikalingos informacijos, surinkti būtinų įrodymų, neturėtų teisės atlikti reikalingus proceso veiksmus, pažymėtina, jog duomenų, reikalingų kreiptis į teismą privataus kaltinimo tvarka, byloje pakanka. Jeigu nagrinėjant bylą privataus kaltinimo tvarka iškyla būtinybė atlikti tyrimo veiksmus ar surinkti papildomus įrodymus, kurių nukentėjusieji teismui pateikti neturėjo galimybių, teismas gali imtis aktyvių veiksmų bei išsireikalausti papildomus įrodymus arba pavesti prokurorui atlikti būtinus tyrimo veiksmus (BPK 414 str. 3 d.).

Kaip matyti iš pareiškėjos VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorės M. Runevič-Vardyn skundo apygardos teismui, skundo motyvai yra analogiškai skundo pateikto Vilniaus miesto 1 apylinkės teismui motyvams. Jokių naujų duomenų pareiškėja apygardos teismui nepateikė. Dėl visų pareiškėjos skundo argumentų išsamiai pasisakyta tiek 2011-11-28 prokuroro nutarime, tiek Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 2012-01-16 nutartyje. Tai, jog pareiškėja nesutinka su prokuroro ir ikiteisminio tyrimo teisėjos priimtais sprendimais ir prokuroro bei teisėjos motyvus laiko tendencingu baudžiamojo proceso kodekso normų interpretavimu yra tik subjektyvi pareiškėjos nuomonė, grindžiama prielaidomis, ir tai nereiškia, jog prokuroro nutarimas ir teismo nutartis yra priimti pažeidžiant BPK reikalavimus.

Be to, tiek prokuroras, tiek ikiteisminio tyrimo teisėja padarė pagrįstą išvadą, jog VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ byloje nėra nukentėjusysis BPK 28 str. prasme ir nėra teisinio pagrindo teigti, kad ši įstaiga yra galimai nuo nusikalstamos veikos nukentėjusių asmenų atstovas pagal įstatymą ar įgaliotasis atstovas. Apygardos teismui taip pat nebuvo pateikta jokių duomenų, galinčių patvirtinti, jog VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ yra įgaliota atstovauti konkrečių nuo nusikalstamos veikos galimai nukentėjusiųjų asmenų interesus.

Apygardos teismas sutinka su prokuroro nutarime ir ikiteisminio tyrimo teisėjo nutartyje išdėstytais motyvais dėl pareiškėjos skundo, laiko juos teisėtais ir pagrįstais, todėl tie patys argumentai nekartojami.

Pareiškėja skunde dėsto savo nuomonę, dėl nusikalstamos veikos, numatytos BPK 168 str. 1 d., požymių buvimo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro G. Steponavičiaus veiksmuose. Dėl šių skundo argumentų teismas nepasisako, kadangi BPK 168 str. 1 d. numatyta veika priskiriama privataus kaltinimo bylų kategorijai, todėl ar pareiškėjo skunde nurodyto asmens veiksmuose yra nusikalstamų veikų požymių sprendžia teismas, į kurį yra kreipiamasi privataus kaltinimo tvarka. Tai nurodė ir prokuroras 2011-11-28 nutarime bei ikiteisminio tyrimo teisėja 2012-01-16 nutartyje.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, teismas daro išvadą, jog Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 2012-01-16 nutartis ir Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro 2011-12-28 nutarimas yra teisėti ir pagrįsti, tinkamai motyvuoti, priimti nepažeidžiant baudžiamojo proceso įstatymo nuostatų reikalavimo, todėl juos panaikinti pagrindo nėra.

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos BPK 442 str.

n u t a r ė :

atmesti pareiškėjos VŠĮ „Europos žmogaus teisių fondas“ direktorės Malgožatos Runevič-Vardyn skundą ir palikti galioti Vilniaus miesto 1 apylinkės teismo 2012-01-16 nutartį.

Nutartis galutinė ir neskundžiama.

Teisėjas (parašas)

Nuorašas tikras:

Teisėjas

Pavelas Frolovas

Pavelas Frolovas